

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Український державний морський технічний університет
імені адмірала Макарова

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

для практичних занять з дисципліни
"Теорія бухгалтерського обліку"

*Рекомендовано Методичною радою УДМТУ
як методичні вказівки*

Миколаїв 2002

УДК 657.01 (075.8)

Пантелєсєв В.Д. Методичні вказівки для практичних занять з дисципліни "Теорія бухгалтерського обліку". – Миколаїв: УДМТУ, 2002. – 60 с.

Кафедра "Облік і аудит"

Наведені елементи навчаючого комплексу у виді практичних завдань з теорії бухгалтерського обліку, побудованих на засадах національних стандартів і нових методологічних концепціях бухгалтерського обліку.

Вказівки призначені для поглибленого засвоєння студентами найважливіших принципів та понять, обумовлених реформуванням бухгалтерського обліку відповідно до міжнародних норм та вимог сучасних ринкових економічних відносин. Можуть бути корисними для студентів усіх економічних спеціальностей, аспірантів та викладачів, які підвищують свою кваліфікацію.

Рецензент канд. екон. наук, доцент Т.М.Крушинська

© Український державний
морський технічний
університет, 2002
© Видавництво УДМТУ, 2002

ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Методичні вказівки розроблені відповідно до робочої навчальної програми дисципліни "Теорія бухгалтерського обліку" для спеціальності 7.050106 "Облік і аудит", затвердженою деканом інженерно-економічного факультету 29.09.2000 р.

Мета методичних вказівок: поглиблене засвоєння студентами методологічних основ та найважливіших принципів бухгалтерського обліку, вироблення навичок використання методичних прийомів і техніки бухгалтерського обліку в практичній роботі, використання облікових даних для контролю та аналізу господарської діяльності.

Методичні вказівки передбачають виконання студентами практичних завдань, побудованих на універсальному принципі організації та ведення бухгалтерського обліку на підприємствах з різними формами власності. Виконання завдань базується на матеріалах лекційного курсу з теорії бухгалтерського обліку, який начитується студентам у 5-му семестрі III курсу, а також на вивченні рекомендованих навчально-методичних матеріалів.

РОЗДІЛ 1. НАУКОВІ ОСНОВИ І ЗМІСТ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ

Тема 1.1. Наукові основи і предмет бухгалтерського обліку

Завдання 1.1.1. Групування об'єктів бухгалтерського обліку на підприємстві

Мета: засвоїти поділ та класифікацію об'єктів бухгалтерського обліку на підприємствах за видами засобів і видами джерел засобів.

1. На підставі даних про стан господарських засобів та джерел їх утворення на підприємстві на 1 січня ____ року (табл.1) здійснити розподіл та сформувані склад засобів і склад джерел засобів, підрахувати величину засобів і величину джерел засобів.

Таблиця 1

№ п/п	Господарські засоби й джерела утворення господарських засобів		Господарські засоби – сума, грн	Джерела утворення засобів – сума, грн
	Види	Сума, грн		
1	Сировина	5400		
2	Готівка	1200		
3	Запасні частини	18000		
4	Мастильні матеріали	4700		
5	Вугілля кам'яне	2600		
6	Розрахунковий рахунок у банку	37000		
7	Бензин А-76	52000		
8	Дизельне паливо	22000		
9	Допоміжні матеріали	17500		
10	Заборгованість підприємства в бюджет по податкам	11800		
11	Незавершене виробництво	430000		
12	Готова продукція підприємства на складі	825000		
13	Заборгованість підприємства органам соціального страхування	1100		

Продовж. табл.1

№ п/п	Господарські засоби й джерела утворення господарських засобів		Господарські засоби – сума, грн	Джерела утворення засобів – сума, грн
	Види	Сума, грн		
14	Виробниче обладнання	535000		
15	Заборгованість покупця продукції підприємству	67900		
16	Лікарські препарати та медикаменти у медпункті підприємства	16200		
17	Ліцензія на право здійснення зовнішньоекономічної діяльності	177000		
18	Комплект засобів зв'язку та ЕОМ	118200		
19	Легковий автотранспорт	119600		
20	Вантажний автотранспорт	400000		
21	Заборгованість підзвітних осіб підприємству	480		
22	Заборгованість дебіторів підприємству	2000		
23	Заборгованість підприємства персоналу по оплаті праці	107000		
24	Заборгованість підприємства постачальникам матеріалів	3600		
25	Довгострокові кредити банку	740000		
26	Цільове фінансування з бюджету на будівництво житла	1480000		
27	Незавершене капітальне будівництво житла	1312300		
28	Виробничі будівлі	977000		
29	Будівельні матеріали	193000		
30	Малоцінні необоротні матеріальні активи (спецінструменти)	76300		
31	Знос малоцінних необоротних матеріальних активів	38150		
32	Витрати майбутніх періодів	221200		
33	Інша продукція особистого виробництва	18800		
34	Знос основних засобів	385000		
35	Основні матеріали	351000		

Продовж. табл.1

№ п/п	Господарські засоби й джерела утворення господарських засобів		Господарські засоби – сума, грн	Джерела утворення засобів – сума, грн
	Види	Сума, грн		
36	Будівля управління підприємством	485900		
37	Будинок побуту	420000		
38	Будинок культури	392600		
39	Статутний капітал	3500000		
40	Пайовий капітал	200000		
41	Резервний капітал	412000		
42	Векселя видані підприємством	100000		
43	Відстрочені податкові зобов'язання	40830		
44	Нерозподілений прибуток	280400		
	<i>Всього</i>	–		

Питання

1. Чим обумовлена рівність підсумкових величин засобів та джерел засобів підприємства?

2. Який вид засобів підприємства утворений зі спеціального джерела?

3. Які види засобів підприємства володіють:

- а) найбільшою ліквідністю,
- б) найменшою ліквідністю?

2. На основі даних табл.1 здійснити класифікацію засобів підприємства за складом та функціональною роллю у виробництві і за джерелами утворення засобів (табл.2).

Питання

1. У чому полягає відмінність у економічному змісті прибутку та збитку підприємства і на якій стадії кругообороту господарських засобів вони виникають?

2. У чому полягає відмінність джерел особистих засобів підприємства і джерел залучених засобів?

Таблиця 2

Господарські засоби за їх складом і функціональною роллю у виробництві	Сума, грн	Господарські засоби за джерелом їх утворення	Сума, грн
1. Засоби у сфері виробництва 2. Засоби у сфері обігу 3. Засоби відхилені від сфер виробництва та обігу 4. Збитки		1. Джерела особистих засобів 2. Джерела, які забезпечують наступні витрати та платежі засобів 3. Джерела залучених засобів: а) за довгостроковими зобов'язаннями б) за поточними зобов'язаннями	
<i>Всього</i>		<i>Всього</i>	

3. До якої з груп джерел засобів належить заборгованість підприємства з оплати праці своїх працівників?

Тема 1.2. Функції та метод бухгалтерського обліку

Завдання 1.2.2. Характеристика функцій та методу бухгалтерського обліку

Мета: засвоїти зміст функцій і методичних прийомів бухгалтерського обліку та їх взаємозв'язок між собою. Уявити зв'язок бухгалтерського обліку з іншими функціями управління підприємством.

1. Навести перелік функцій, які виконуються бухгалтерським обліком на підприємстві і дати змістову характеристику кожній функції.

2. Установити взаємозв'язок між функціями і методичними прийомами (елементами методу) бухгалтерського обліку (табл.3).

3. Навести перелік і дати змістову характеристику окремих методичних прийомів (елементів методу) бухгалтерського обліку.

Таблиця 3

Функції бухгалтерського обліку на підприємстві	Елементи методу бухгалтерського обліку, сприяючі здійсненню конкретної функції
1. Інформаційна 2. Контрольна 3. Аналітична	

4. Зробити схему взаємозв'язків методичних прийомів (елементів методу) бухгалтерського обліку (див.рисунок).

Методичні прийоми (елементи методу) бухгалтерського обліку

5. За результатами виконання п.4 завдання охарактеризувати взаємозв'язки між окремими методичними прийомами (елементами методу) бухгалтерського обліку.

Питання

1. Яке місце займає облік у функціональному контурі управління підприємством?

2. У чому полягає особливість взаємозв'язку функції бухгалтерського обліку та функції аналізу на підприємстві?

3. Які методичні прийоми (елементи методу) бухгалтерського обліку є загальними для всіх видів господарського обліку?

4. Які методичні прийоми (елементи методу) бухгалтерського обліку є специфічними та відрізняють бухгалтерський облік від інших видів господарського обліку?

5. Які методичні прийоми (елементи методу) бухгалтерського обліку мають між собою прямі та зворотні зв'язки?

РОЗДІЛ 2. БАЛАНСОВЕ УЗАГАЛЬНЕННЯ І ДВОЇСТІ МЕТОДИЧНІ ПРИЙОМИ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ

Тема 2.1. Прийоми балансового узагальнення та звітного відображення об'єктів бухгалтерського обліку

Завдання 2.1.3. Побудова балансу підприємства і особливості звітних відображень об'єктів бухгалтерського обліку

Мета: засвоїти особливості балансового узагальнення та звітного відображення об'єктів бухгалтерського обліку на підприємстві за вимогами Положень (стандартів) бухгалтерського обліку. Уявити можливості використання інформації балансу в управлінні підприємством.

1. Вивчити Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 2 "Баланс".

2. Користуючись даними про склад господарських засобів та джерел їх утворення на підприємстві (див.табл.1):

здійснити розподіл і узагальнення засобів та джерел їх утворення за статтями і розділами активу і пасиву балансу;

підрахувати підсумкові величини засобів та джерел їх утворення за розділами активу і пасиву балансу і балансу в цілому; заповнити форму № 1 "Баланс" на початок звітного періоду.

3. Вивчити Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 3 "Звіт про фінансові результати", 4 "Звіт про рух грошових коштів", 5 "Звіт про особистий капітал".

Питання

1. У чому полягають відмінності балансових групувань об'єктів бухгалтерського обліку:

від класифікаційних групувань засобів за їх складом і функціональною роллю у виробництві та за джерелами і формами утворення засобів;

від звітних економічних групувань об'єктів бухгалтерського обліку, які подані у формах фінансової звітності № 2, № 3, № 4?

2. У чому полягає відмінність одноелементних та комплексних статей балансу?

3. За даними форми № 1 "Баланс" виявити:

ступінь новизни основних засобів підприємства;

питому вагу високоліквідної групи активів у загальній величині активів підприємства.

Завдання 2.1.4. Вплив господарських операцій на зміни у балансі

Мета: засвоїти типи балансових змін у результаті здійснення підприємством господарських операцій.

1. На основі Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 2 "Баланс" і даних щодо проведення підприємством у звітному періоді господарських операцій установити змінні статті балансу і направлення їх змін (+, -), дати формулу типу балансових змін за кожною операцією (табл.4).

Таблиця 4

№ п/п	Господарські операції	Сума, грн	Змінні статті балансу		Формула типу операції
			активу (+,-)	пасиву (+,-)	
1	Введені у експлуатацію основні засоби (будинок гуртожитку)	220000			
2	Оприбутковані на склад нафтопродукти, які надійшли від постачальника	98000			
3	Перераховано з розрахункового рахунку у банку постачальникам за отримані матеріали	2000			
4	Нарахована заробітна плата робітникам основного виробництва	38000			
5	Утримано прибутковий податок від заробітної плати робітників для перечислення до бюджету	7200			

Продовж. табл.4

№ п/п	Господарські операції	Сума, грн	Змінні статті балансу		Формула типу операції
			активу (+,-)	пасиву (+,-)	
6	Витрачено на виробничі цілі бензин А-76	52000			
7	Списані з балансу підприємства основні засоби через їх повний знос	102000			
8	Утримується із заробітної плати робітників невикористаний ними залишок підзвітних сум на витрати у відрядженні	230			
9	Видано з каси заробітна плата робітникам підприємства	26800			
10	Отримано в касу з розрахункового рахунку в банку	30800			
11	Придбані за рахунок короткострокового кредиту банку запасні частини для автотранспорту	98000			
12	Перераховані кошти із розрахункового рахунку в банку на погашення короткострокового кредиту	90000			
13	Зараховані до розрахункового рахунку у банку кошти, які надійшли від покупців продукції	108000			
14	Відпущені зі складу матеріали в основне виробництво	156000			
15	Оприбутковані до каси підприємства отримані від автопідприємства проїзні квитки	400			
16	Нараховано податок на прибуток, який підлягає сплаті в бюджет	51000			

Продовж. табл.4

№ п/п	Господарські операції	Сума, грн	Змінні статті балансу		Формула типу операції
			активу (+,-)	пасиву (+,-)	
17	Оприбуткована до складу відпущена з виробництва готова продукція	200000			
18	З розрахункового рахунку в банку сплачені постачальнику придбані товари	12000			
19	Частина нерозподіленого прибутку звітного року направлена на поповнення резервного капіталу	140000			
20	Отримано на розрахунковий рахунок підприємства довгостроковий кредит банку	788000			
21	Частина нерозподіленого прибутку підприємства звітного року направлена на додаткові вклади капіталу	60000			
22	Нарахована премія робітникам підприємства за рахунок нерозподіленого прибутку звітного року	25000			
23	Виплачена з каси робітникам підприємства премія, яка нарахована за рахунок нерозподіленого прибутку	25000			
24	Відвантажена покупцю зі складу готова продукція	160000			
25	Із розрахункового рахунку в банку надійшли в касу кошти	30000			
26	Надійшли і оприбутковані на склад за покупною вартістю раніше сплачені товари	12000			
27	Куплений у населення за готівковий розрахунок молодняк тварин для посліду-ючої відгодівлі	2500			

Продовж. табл. 4

№ п/п	Господарські операції	Сума, грн	Змінні статті балансу		Формула типу операції
			активу (+,-)	пасиву (+,-)	
28	Списується до витрат виробництва вартість витраченого вугілля	2000			
29	Зроблено часткове повернення раніше отриманого в банку довгострокового кредиту	600000			
30	Підзвітною особою проведено повернення в касу залишку не використаних коштів у відрядженні	150			

2. На основі даних форми № 1 "Баланс" на початок звітного періоду (п.2 завдання 2.1.3) та узагальнення даних про зміни балансових статей у звітному періоді (див.табл.4) заповнити форму № 1 "Баланс" на кінець звітного періоду.

Питання

- Які типи господарських операцій викликають зміни:
  - в структурі активів підприємства;
  - в структурі зобов'язань підприємства?
- Які типи операцій викликають зміни загальної величини пасивів підприємства?

Тема 2.2. Двоїсті методичні прийоми бухгалтерського обліку

Завдання 2.2.5. Розкладання балансу на рахунки, синтетичне групування господарських операцій на рахунках бухгалтерського обліку

Мета: засвоїти розклад балансу на бухгалтерські рахунки і основи реєстрації та групування господарських операцій на рахунках синтетичного обліку. Уявити зв'язок між рахунками, оборотною відомістю за синтетичними рахунками і балансом.

1. На основі наведених даних про стан господарських засобів та джерел їх утворення на підприємстві на 1 жовтня_____року (табл.5) скласти форму № 1 "Баланс" на відповідну дату.

Таблиця 5

№ п/п	Найменування засобів та джерел їх утворення	Сума, грн
1	Основні засоби	807064
2	Знос основних засобів	187000
3	Запасні частини	32384
4	Нерозподілений прибуток	220000
5	Довгострокові кредити банку	303000
6	Паливо	57234
7	Заборгованість дебіторів з претензій	5337
8	Інший вкладений капітал	17200
9	Готівка у касі	4600
10	Статутний капітал	440705
11	Заборгованість за розрахунками іншим кредиторам	8082
12	Витрати у незавершеному виробництві	207196
13	Готова продукція	67800
14	Основні матеріали	53800
15	Гроші на розрахунковому рахунку в банку	166000
16	Заборгованість з оплати праці робітників	25 400
17	Будівельні матеріали	19378
18	Короткострокові кредити банку	48000
19	Фінансування капітального будівництва	148400
20	Резервний капітал	127000
21	Резерв на оплату відпусток робітників	9600
22	Комплектуючі вироби	40000
23	Заборгованість підзвітних осіб	4485
24	Нематеріальні активи	18600
25	Малоцінні та швидкозношувальні предмети	17650
26	Незавершене капітальне будівництво	21000
27	Заборгованість органам соціального страхування	2952
28	Знос нематеріальних активів	5000
29	Заборгованість вітчизняним постачальникам	30000
30	Гроші на валютному рахунку в банку	24000
31	Заборгованість дебіторів за відшкодування збитків	6000
32	Заборгованість вітчизняних покупців підприємству	27000
33	Заборгованість у бюджет за податок на прибуток	7189

2. Користуючись даними табл.5 та Планом рахунків бухгалтерського обліку, розложити складений Баланс на відповідні синтетичні рахунки та субрахунки. При цьому належить мати на увазі, що активним статтям балансу відповідають активні рахунки, а контрактивним і пасивним статтям балансу відповідають пасивні рахунки. Відкрити рахунки бухгалтерського обліку і записати в них сумарні залишки активів і пасивів підприємства на 1 жовтня ____ року.

3. Уявити економічний зміст операцій, відображених у Журналі реєстрацій господарських операцій за жовтень ____ року, та користуючись Інструкцією про застосування плану рахунків бухгалтерського обліку (у частині рахунків 1-7-го класів) зазначити кореспондуючі рахунки за наведеними господарськими операціями (табл.6).

Таблиця 6

№ п/п	Документи, зміст господарських операцій	Сума, грн	Кореспондуючі рахунки	
			Дебет	Кредит
1	Чек № 28705, прибутковий касовий ордер № 512 Отримано із розрахункового рахунку касиром Ващенко А.П. для виплати заробітної плати і оприбуткування до каси	10000		
2	Платіжна відомість № 21, видатковий касовий ордер № 476 Видана з каси заробітна плата робітникам підприємства	9500		
3	Об'ява на внесок готівки у банк № 37 Не сплачені на заробітну плату гроші внесені до розрахункового рахунку в банку	500		
4	Платіжне доручення № 102 Перераховано із розрахункового рахунку постачальникам за матеріали	15730		
5	Рахунок-фактура № 219 Отримано від постачальника і оприбутковано на склад основні матеріали	15730		

Продовж. табл.6

№ п/п	Документи, зміст господарських операцій	Сума, грн	Кореспондуючі рахунки	
			Дебет	Кредит
6	Видатковий касовий ордер № 477 Видано з каси до підзвіту механіка Микитенко В.І. на придбання запасних частин для автотранспорту	1350		
7	Акт введення в експлуатацію основних засобів № 3 Введена в експлуатацію будівля складу матеріалів	21000		
8	Виписка з розрахункового рахунку у банку Отримано на розрахунковий рахунок короткостроковий кредит	40000		
9	Вимога № 41 Видані зі складу у виробництво основні матеріали	27500		
10	Відомість на списання пального № 6 Включається до витрат виробництва вартість пального, витраченого автотранспортом	18600		
11	Платіжне доручення № 103 Перераховано з розрахункового рахунку у погашення довгострокового кредиту	56000		
12	Відомість на відпустку запасних частин № 9 Списуються у витрати виробництва відпущені зі складу на ремонт обладнання запасні частини	5830		
13	Відомість розподілу заробітної плати № 10 Включається до витрат на виробництво заробітна плата, яка нарахована основним робітникам підприємства	13150		
14	Виписка із розрахункового рахунку у банку З розрахункового рахунку сплачено у бюджет заборгованість за податком на прибуток	7189		

Продовж. табл. 6

№ п/п	Документи, зміст господарських операцій	Сума, грн	Кореспондуючі рахунки	
			Дебет	Кредит
15	Акт на списання будівель та споруд № 4 Списується з балансу будівля ремонтної ділянки у зв'язку з повним фізичним зносом	34000		
16	Накладна № 65 Оприбуткована до складу готова продукція, яка випущена з виробництва	72200		
17	Розрахункова відомість № 12 Нараховано заробітну плату робітникам підприємства за час відпустки	2640		
18	Платіжне доручення № 104 Перераховано з розрахункового рахунку у погашення заборгованості органам соціального страхування	1452		
19	Виписка з розрахункового рахунку у банку Надійшли до розрахункового рахунку кошти за раніше відвантажену вітчизняним покупцям продукцію	25000		
20	Довідка бухгалтерії Частина нерозподіленого прибутку направлена на поповнення резервного капіталу	100000		
21	Авансовий звіт підзвітної особи № 94 Списана до витрат на виробництво сума витрат на відрядження	385		
22	Платіжне доручення №105 Перераховано з розрахункового рахунку у погашення заборгованості вітчизняним постачальникам	17400		
23	Виписка із розрахункового рахунку у банку Отримана на розрахунковий рахунок від дебітора сума на погашення заборгованості за відшкодування збитку	6000		

4. На основі даних Журналу реєстрації господарських операцій за жовтень_____року записати номер і суму кожної операції у кореспондуючі рахунки бухгалтерського обліку (при необхідності відкрити нові рахунки), підрахувати обороти за місяць та вивести остаточні залишки за рахунками.

5. На основі даних бухгалтерських рахунків (п.4) скласти оборотну відомість за жовтень_____року форму № 1 "Баланс" за станом на 31 жовтня_____року.

Питання

1. Дати визначення активних, пасивних і активно-пасивних рахунків, пояснити особливості взаємозв'язків цих рахунків із балансом.

2. Пояснити особливості та взаємозв'язки хронологічних і систематичних записів господарських операцій у бухгалтерському обліку.

3. Сформувати правила виведення кінцевих залишків на активних, пасивних і активно-пасивних рахунках бухгалтерського обліку.

4. Визначити роль оборотної відомості за синтетичними рахунками в бухгалтерському обліку.

Завдання 2.2.6. Аналітичне групування господарських операцій на рахунках бухгалтерського обліку. Взаємозв'язок аналітичного і синтетичного обліку

Мета: засвоїти особливості реєстрації і групування господарських операцій на рахунках аналітичного обліку. Уявити механізм взаємозв'язку між аналітичним і синтетичним обліком.

1. Відкрити субрахунки 203 "Паливо" і 372 "Розрахунки з підзвітними особами" і записати в них початкові залишки – відповідно 65064 грн і 612 грн за станом на 1 листопада_____року.

2. На основі відомостей залишків до субрахунків 203 "Паливо" (табл.7) і 372 "Розрахунки з підзвітними особами" (табл.8) відкрити аналітичні рахунки і записати в них залишки за станом на 1 листопада_____року.

Таблиця 7. Відомість залишків за рах. 203 "Паливо" на 1 листопада ___ р.

№ п/п	Найменування	Одиниця	Кількість	Сума	
				грн	
1	Дизельне паливо	л	16000	1,50	24000
2	Бензин	л	7500	2,00	15000
3	Масильні матеріали	кг	8400	2,50	21000
4	Тверде паливо	т	20,0	253,20	5064
	<i>Всього</i>	–	–	–	65064

Таблиця 8 Відомість залишків за рах. 372 "Розрахунки з підзвітними особами" на 1 листопада року

№ п/п	Прізвище, ім'я, по батькові	Посада	Сума, грн	
			Дебет	Кредит
1	Кириленко В.І.	Зав. канцелярією	112	–
2	Сорокіна О.О.	Головний бухгалтер	150	–
3	Петренко Д.В.	Експедитор	350	–
	<i>Всього</i>		612	–

3. У Журналі реєстрації господарських операцій за листопад_____року (табл.9) вказати кореспонденцію рахунків за наведеними операціями.

Таблиця 9

№ п/п	Документи, зміст господарських операцій	Сума, грн	Кореспондуючі рахунки	
			Дебет	Кредит
1	Авансовий звіт № 65 Списано з головного бухгалтера Сорокіної О.О. на адміністративні витрати на придбання спеціальної літератури	90		
2	Авансовий звіт № 66 Списано з Кириленко В.І. на адміністративні витрати на придбання канцелярських товарів	112		
3	Видатковий касовий ордер № 84 Видано з каси Кириленко В.І. на поштові витрати	80		
4	Авансовий звіт № 67 Накладна № 49 Оприбутковані на склад, придбані експедитором Петренко Ф.В. за рахунок підзвітної суми, запасні частини	250		
5	Рахунок-фактура № 26 Отримані від місцевої нафтобази і оприбутковані на склад пально-мастильні матеріали: дизельне паливо – 1000 л бензин – 500 л мастильні матеріали – 1200 кг	1500 1000 <u>3000</u>		
	<i>Всього</i>	5500		

Продовж. табл.9

№ п/п	Документи, зміст господарських операцій	Сума, грн	Кореспондуючі рахунки	
			Дебет	Кредит
6	<p>Відомість витрат пально-мастильних матеріалів № 31 Списуються зі складу, використані на виробничі цілі: дизельне паливо – 400 л бензин – 1600 л мастильні матеріали – 460 кг <i>Всього</i></p>	<p>600 3200 <u>1150</u> 4950</p>		
7	<p>Авансовий звіт № 68 Списано з Кириленко В.І. на адміністративні витрати підзвітна сума на оплату поштових відправлень</p>	25		
8	<p>Прибутковий касовий ордер № 71 Оприбуткований у касу від Кириленко В.І. залишок невикористаної підзвітної суми</p>	55		
9	<p>Видатковий касовий ордер № 96 Видано з каси експедитору Петренко Д.В. в підзвіт на одержання запасних частин</p>	250		
10	<p>Відомість витрат твердого палива № 32 Списується зі складу тверде паливо: використане на виробничі потреби – 6 т використане на адміністративні потреби – 2 т <i>Всього</i></p>	<p>1519-20 <u>506-40</u> 2025-60</p>		

4. Відобразити проведені підприємством у листопаді місяці господарські операції (п.3) на субрахунках 203 "Паливо", 372 "Розрахунки з підзвітними особами" і аналітичних рахунках відкритих у розвиток вказаних субрахунків. Підрахувати за всіма рахунками обороти за місяць і визначити залишок на кінець місяця.

5. Скласти оборотні відомості за аналітичними рахунками до субрахунків 203 "Паливо" і 372 "Розрахунки з підзвітними

особами". Звірити записи в оборотних відомостях за аналітичними рахунками із записами у субрахунках 203 "Паливо" і 372 "Розрахунки з підзвітними особами".

Питання

1. Дати визначення аналітичного рахунку.
2. Пояснити відмінності аналітичного обліку від синтетичного обліку.
3. Пояснити роль оборотної відомості за аналітичними рахунками у бухгалтерському обліку.
4. Яку роль відіграє аналітичний облік:
у здійсненні виробничого процесу;
у контролі за збереженням майна підприємства?

РОЗДІЛ 3. МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ОБЛІКУ ГОСПОДАРСЬКИХ ПРОЦЕСІВ І РОЗРАХУНКОВО- АНАЛІТИЧНІ МЕТОДИЧНІ ПРИЙОМИ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ

Тема 3.1. Методологічні основи бухгалтерського обліку господарських процесів

Завдання 3.1.7. Облік процесу придбання виробничих запасів

Мета: засвоїти порядок відображення на рахунках бухгалтерського обліку основних операцій процесу придбання виробничих запасів, визначення первісної вартості придбаних матеріальних цінностей і розподілу транспортно-заготівельних витрат між об'єктами обліку запасів.

1. Відкрити бухгалтерські рахунки бухгалтерського обліку на підставі наведених даних:
  1. Будівельні матеріали – 73440 грн.
  2. Засоби на розрахунковому рахунку у банку – 150000 грн.
  3. Готівка у касі підприємства – 20000 грн.
  4. Готівка у підзвітних осіб – 3000 грн.

5. Заборгованість постачальникам матеріалів – 45000 грн.
6. Витрати у незавершеному виробництві – 28000 грн.
7. Заборгованість іншим кредиторам – 6500 грн.

2. Відкрити аналітичні рахунки до субрахунку 205 "Будівельні матеріали" і записати в них початкові залишки:

матеріали А – од. вим. м куб.; ціна 300 грн за 1 м куб.; кількість 100 м куб.; сума 30000 грн;

матеріали Б – од. вим. т; ціна 160 грн за 1 т; кількість 200 т; сума 32000 грн;

матеріали В – од. вим. м кв.; ціна 25 грн за 1 м кв.; кількість 400 м кв.; сума 10000 грн;

транспортно-заготівельні витрати 1440 грн.

3. У Журналі реєстрації господарських операцій за звітний місяць (табл.10) вказати кореспонденцію рахунків за наведеними операціями.

Таблиця 10

№ п/п	Документи, зміст господарських операцій	Сума, грн	Кореспондуючі рахунки	
			Дебет	Кредит
1	<p>Рахунок-фактура № 74 Оприбутковані на склад підприємства будівельні матеріали за покупними цінами, які поступили від постачальників: матеріали А 40 м куб. матеріали Б 120 т матеріали В 240 м кв.</p> <p style="text-align: right;"><i>Всього</i></p>	<p>12000 19200 <u>6000</u> 37200</p>		
2	<p>Податкова накладна № 97 Відображений податковий кредит за податком на додану вартість за оприбуткованими будівельними матеріалами</p>	7440		
3	<p>Видатковий касовий ордер № 131 Видано з каси у підзвіт експедитору Глушко І.П. на заготівельні витрати</p>	500		
4	<p>Рахунок-фактура № 192 Нараховано залізничній дорозі за зберігання будівельних матеріалів на станції</p>	5800		

Продовж. табл.10

№ п/п	Документи, зміст господарських операцій	Сума, грн	Кореспондуючі рахунки	
			Дебет	Кредит
5	Авансовий звіт № 69 Списані з підзвітної особи експедитора Глушко І.П. витрати, пов'язані з доставкою будівельних матеріалів	400		
6	Виписка з розрахункового рахунку у банку Перераховано з розрахункового рахунку постачальникам матеріалів	44640		
7	Рахунок-фактура № 201 Нараховано автотранспортній організації за доставку будівельних матеріалів з залізничної станції на підприємство	4600		
8	Наряд на виконану роботу Нарахована робітникам підприємства заробітна плата за розвантаження будівельних матеріалів	1600		
9	Виписка з розрахункового рахунку у банку Перераховано з розрахункового рахунку: залізничній дорозі за зберігання матеріалів автотранспортній організації за доставку матеріалів	5800 <u>4600</u> 10400		
10	Лімітно-заборна картка № 11 Відпущені зі складу у виробництво за покупними цінами: матеріали А 60 м куб. матеріали Б 180 т матеріали В 300 м кв. <i>Всього</i>	18000 28800 <u>7500</u> 54300		
11	Довідка бухгалтерії Включаються до витрат на виробництво транспортно-заготівельні витрати у частині, відносної до відпущених у виробництво матеріалів (суму визначити)			

4. Відобразити приведені підприємством у звітному місяці господарські операції (п.3) на рахунках синтетичного та аналітичного обліку, підрахувати за всіма рахунками обороти за місяць та визначити залишок на кінець місяця.

5. Скласти оборотну відомість за аналітичними рахунками до субрахунку 205 "Будівельні матеріали".

Питання

1. Дати оцінку змінам у звітному місяці в складі засобів підприємства у результаті проведення операцій придбання та використання будівельних матеріалів.

2. Визначити первісну вартість придбаних підприємством у звітному місяці будівельних матеріалів.

3. Розрахувати показники ефективності процесу придбання виробничих запасів на початок місяця і за звітний місяць. На основі порівняння розрахованих показників зробити оцінку змінам, які трапились.

Завдання 3.1.8. Облік процесу виробництва продукції

Мета: засвоїти порядок відображення у бухгалтерському обліку операцій з виробництва продукції, розподілу непрямих (побічних) витрат між різними об'єктами обліку витрат, калькулювання фактичної виробничої собівартості готової продукції та обчислення її відхилень від нормативної виробничої собівартості.

1. На основі нижче наведених даних відкрити рахунки синтетичного обліку:

1. Основні матеріали – 19500 грн.
2. Паливо – 11400 грн.
3. Розрахунковий рахунок у банку – 28000 грн.
4. Готівка у касі – 1900 грн.
5. Заборгованість персоналу з оплати праці – 12980 грн.
6. Заборгованість вітчизняним постачальникам – 17600 грн.
7. Основні засоби – 200000 грн.
8. Знос основних засобів – 52000 грн.
9. Готова продукція на складі – 8100 грн.
10. Витрати у незавершеному виробництві – 11600 грн.
11. Статутний капітал – 245000 грн.
12. Нерозподілений прибуток поточного року – 28820 грн.
13. Малоцінні інструменти – 3000 грн.

2. Відкрити рахунки аналітичного обліку:

до рах. 23 "Виробництво"

рах.23 А "Виробництво продукції А" – 5400 грн;

рах.23 Б " Виробництво продукції Б" – 6200 грн;

до рах. 26 "Готова продукція";

рах.26 А "Готова продукція А" – 150 од.; нормативна виробнича собівартість одиниці продукції 24,0 грн; сума 3600 грн;

рах.26 Б "Готова продукція Б" – 225 од.; нормативна виробнича собівартість одиниці продукції 20,0 грн; сума 4500 грн.

3. У Журналі реєстрації господарських операцій за звітний місяць (табл.11) вказати кореспондуючі рахунки за наведеними операціями, використовуючи при цьому рахунки 8-го і 9-го класів діючого Плану рахунків бухгалтерського обліку.

Таблиця 11

№ п/п	Документи, зміст господарських операцій	Сума, грн	Кореспондуючі рахунки	
			Дебет	Кредит
1	Лімітно-заборна картка № 49 Відпущені зі складу у виробництво основні матеріали: на виробництво продукції А на виробництво продукції Б <i>Всього</i>	3210 <u>3460</u> 6670		
2	Відомість витрат палива № 11 Відпущено зі складу у виробництво паливо: на виробництво продукції А на виробництво продукції Б на загальновиробничі потреби цехів <i>Всього</i>	2437 2890 <u>2200</u> 7527		
3	Відомість відпустки інструмента № 4 Відпущені із інструментальної кладівки малоцінні інструменти у виробництво: на виробництво продукції А на виробництво продукції Б на загальновиробничі потреби цехів <i>Всього</i>	296 484 <u>320</u> 1100		

Продовж. табл.11

№ п/п	Документи, зміст господарських операцій	Сума, грн	Кореспондуючі рахунки	
			Дебет	Кредит
4	<p>Розрахункова відомість № 11 Нарахована заробітна плата за звітний місяць:</p> <p>робочим, зайнятим на виробництві продукції А</p> <p>робочим, зайнятим на виробництві продукції Б</p> <p>обслуговуючому та управлінському персоналу цехів</p> <p style="text-align: right;"><i>Всього</i></p>	<p>2940</p> <p>2788</p> <p><u>1940</u></p> <p>7668</p>		
5	<p>Відомість розрахунків за страхуванням № 11 Зроблено відрахування у пенсійний фонд у розмірі ____% від нарахованої заробітної плати за звітний місяць:</p> <p>Робочим, зайнятим на виробництві продукції А</p> <p>Робочим, зайнятим на виробництві продукції Б</p> <p>Обслуговуючому і управлінському персоналу цехів</p> <p style="text-align: right;"><i>Всього</i> (суми зазначити)</p>			
6	<p>Відомість розрахунків за страхуванням № 11 Зроблено відрахування на соціальне страхування у розмірі ____% від нарахованої заробітної плати за звітний місяць:</p> <p>робочим, зайнятим на виробництві продукції А</p> <p>робочим, зайнятим на виробництві продукції Б</p> <p>обслуговуючому і управлінському персоналу цехів</p> <p style="text-align: right;"><i>Всього</i> (суми зазначити)</p>			
7	<p>Відомість розрахунків за страхуванням № 11 Зроблено відрахування у фонд зайнятості у розмірі ____% від нарахованої заробітної плати за звітний місяць:</p> <p>робочим, зайнятим на виробництві продукції А</p>			

Продовж. табл.11

№ п/п	Документи, зміст господарських операцій	Сума, грн	Кореспондуючі рахунки	
			Дебет	Кредит
	робочим, зайнятим на виробництві продукції Б обслуговуючому і управлінському персоналу цехів			
	<i>Всього</i> (суми зазначити)			
8	Розрахункова відомість № 11			
	З нарахованої заробітної плати утримується прибутковий податок для сплати у бюджет	1170		
9	Прибутковий касовий ордер № 171			
	Отримана з розрахункового рахунку в банку і оприбуткована у касу готівка для виплати заробітної плати	6498		
10	Виписка з розрахункового рахунку у банку			
	Перерахована з розрахункового рахунку для погашення заборгованості:			
	пенсійному фонду			
	органам соціального страхування			
	фонду зайнятості			
	бюджету			
	<i>Всього</i> (див. суми операцій 5, 6, 7, 8)			
11	Відомість розподілу витрат з електроенергії № 4			
	Нарахована міськенергооб'єднанню сума оплати за електроенергію розподіляється за направленням використання:			
	на виробництво продукції А	6140		
	на виробництво продукції Б	5860		
	на освітлення приміщень цехів та ділянок	<u>4600</u>		
	<i>Всього</i>	<u>16600</u>		

Продовж. табл.11

№ п/п	Документи, зміст господарських операцій	Сума, грн	Кореспондуючі рахунки	
			Дебет	Кредит
12	<p>Відомість нарахування амортизації за основними засобами № 11 Нарахована амортизація за основними засобами:</p> <p>які використовуються у виробництві продукції А 1860</p> <p>які використовуються у виробництві продукції Б 2140</p> <p>загальновиробничого призначення <u>960</u></p> <p style="text-align: right;"><i>Всього</i> 4960</p>			
13	<p>Відомість розподілу загальновиробничих витрат № 11 Змінні загальновиробничі витрати включаються:</p> <p>до витрат на виробництво продукції А</p> <p>до витрат на виробництво продукції Б</p> <p style="text-align: right;"><i>Всього</i></p> <p>Розподілені постійні загальновиробничі витрати включаються:</p> <p>до витрат на виробництво продукції А</p> <p>до витрат на виробництво продукції Б</p> <p style="text-align: right;"><i>Всього</i></p> <p>Нерозподілені постійні загальновиробничі витрати включаються до собівартості реалізованої готової продукції</p> <p style="text-align: right;"><i>Всього</i></p> <p>(суми визначити використовуючи дані рахунків "Виробництво", "Загальновиробничі витрати" та інформацію табл.12)</p>			

Продовж. табл.11

№ п/п	Документи, зміст господарських операцій	Сума, грн	Кореспондуючі рахунки	
			Дебет	Кредит
14	<p>Накладна № 22 Оприбуткована на склад за нормативною виробничою собівартістю: готова продукція А – 800 од. готова продукція Б – 900 од. <i>Всього</i></p>	<p>19200 <u>18000</u> 37200</p>		
15	<p>Довідка бухгалтерії Наднормативні виробничі витрати підприємства звітного місяця включаються до собівартості реалізованої готової продукції: з виробництва продукції А з виробництва продукції Б <i>Всього</i> (суми зазначити у таблиці 13)</p>			

Таблиця 12 Вихідні дані для розподілу загальновиробничих витрат звітного місяця

№ п/п	Показники	Сума, грн
1	База розподілу загальновиробничих витрат – пряма заробітна плата основних виробничих робочих	
2	Величина прямої заробітної плати основних виробничих робочих при нормальній потужності виробництва	8000
3	Величина загальновиробничих витрат при нормальній потужності виробництва, у тому числі:	14000
	перемінні	9200
	постійні	4800
4	Нормативи загальновиробничих витрат на 1 грн прямої заробітної плати основних виробничих робочих при нормальній потужності підприємства:	
	перемінних (9200:8000)	1,15
	постійних (4800:8000)	0,60

Таблиця 13 Розрахунок фактичної виробничої собівартості готової продукції, яку випустили у звітному місяці, та відхилень фактичної собівартості від нормативної виробничої собівартості

Об'єкти калькулювання виробничої собівартості (види продукції)	Витрати у незавершеному виробництві на початок місяця	Фактичні витрати на виробництво у звітному місяці	Витрати у незавершеному виробництві на кінець місяця	Фактична виробнича собівартість готової продукції	Нормативна виробнича собівартість готової продукції	Відхилення (+,-) фактичної собівартості від нормативної
	грн					
Продукція А	5400		8000		19200	
Продукція Б	6200		9500		18000	
<i>Всього</i>	11600		17500		37200	

Примітка: витрати у незавершеному виробництві виявлені за даними інвентаризації виробництва і нормативів витрат на незакінчену виробництвом продукцію.

4. Відобразити проведені підприємством у звітному місяці господарські операції (п.3) на рахунках синтетичного і аналітичного обліку, підрахувати за всіма рахунками обороти за місяць і виявити залишки на кінець місяця.

5. Скласти оборотну відомість за аналітичними рахунками до синтетичного рахунку 26 "Готова продукція" і звірити записи у аналітичному і синтетичному обліку.

Питання

1. Як класифікуються виробничі витрати за ознакою способу їх розподілу та включення до собівартості об'єктів обліку витрат?

2. Який нормативний документ виявляє склад і механізм розподілу загальновиробничих витрат підприємства?

3. Які відмінності існують між поняттями "елемент витрат на виробництво" і "стаття калькулювання собівартості продукції"?

4. Які рахунки в обліку процесу виробництва виконують роль збірково-розподільного рахунку і роль калькуляційного рахунку?

5. Яку роль виконує інвентаризація незакінченого виробництва на кінець звітної періоду в калькулюванні виробничої собівартості готової продукції?

Завдання 3.1.9. Облік процесу реалізації продукції та визначення фінансових результатів від реалізації

Мета: засвоїти порядок відображення в бухгалтерському обліку операцій реалізації продукції, формування чистого прибутку від реалізації та визначення фінансових результатів від реалізації продукції.

1. У Журналі реєстрації господарських операцій за звітний місяць (табл.14) вказати кореспондуючі рахунки за наведеними операціями.

Таблиця 14

№ п/п	Документи, зміст господарських операцій	Сума, грн	Кореспондуючі рахунки	
			Дебет	Кредит
1	Товарно-транспортна накладна № 49 Відвантажена готова продукція А вітчизняному покупцю за продажною ціною на суму 120000 грн, у тому числі ПДВ 20000 грн	120000		
2	Податкова накладна № 54 Нараховано податкове зобов'язання підприємства по ставці 20 % на оплату в бюджет суми ПДВ, відносного до відвантаженої продукції А	20000		
3	Вантажна митна декларація № 17 Відвантажена готова продукція Б іноземному покупцю на суму 6000\$ при курсі НБУ на день відвантаження продукції 5,60	<u>6000\$</u> 33600		

Продовж. табл.14

№ п/п	Документи, зміст господарських операцій	Сума, грн	Кореспондуючі рахунки	
			Дебет	Кредит
4	Вантажна митна декларація № 17 Нараховано податкове зобов'язання підприємства по ставці 0 % на оплату до бюджету суми ПДВ, відносного до експортованої продукції Б	0		
5	Відомість реалізації готової продукції № 12 Списана виробнича собівартість відвантаженої покупцям готової продукції: продукції А продукції Б <i>Всього</i>	70000 <u>20000</u> 90000		
6	Відомість розподілу загально-виробничих витрат № 12 Віднесені до собівартості реалізованої готової продукції нерозподілені постійні загальновиробничі витрати звітного періоду: продукції А (суму зазначити) продукції Б (суму зазначити) <i>Всього</i>	13500		
7	Відомість випуску готової продукції № 12 Віднесені до собівартості реалізованої готової продукції наднормативні виробничі витрати звітного періоду: продукції А (суму зазначити) продукції Б (суму зазначити) <i>Всього</i>	6000		

Продовж. табл.14

№ п/п	Документи, зміст господарських операцій	Сума, грн	Кореспондуючі рахунки	
			Дебет	Кредит
8	<p>Довідка бухгалтерії Віднесена на збільшення фінансового результату від основної діяльності сума чистого доходу від реалізації: продукції А продукції Б</p> <p style="text-align: right;"><i>Всього</i> (суми визначити)</p>			
9	<p>Довідка бухгалтерії Віднесена на зменшення фінансового результату від основної діяльності собівартість реалізованої готової продукції: продукції А продукції Б</p> <p style="text-align: right;"><i>Всього</i> (суми визначити)</p>			
10	<p>Рахунок № 19 Нарахована рекламному агентству оплата послуг за рекламу проданої готової продукції, яку реалізують</p>	700		
11	<p>Вимога № 165 Відпущені зі складу матеріали для упаковки готової продукції</p>	380		
12	<p>Авансовий звіт № 26 Списана з начальника відділу збуту підприємства підзвітна сума, яка витрачена на службове відрядження до покупців продукції</p>	220		
13	<p>Розрахунок забезпечення майбутніх витрат Створений резерв для покриття витрат з гарантійного ремонту готової продукції у покупців</p>	500		

Продовж. табл.14

№ п/п	Документи, зміст господарських операцій	Сума, грн	Кореспондуючі рахунки	
			Дебет	Кредит
14	Виписка з розрахункового рахунку у банку Надійшла на розрахунковий рахунок виручка за реалізовану вітчизняному покупцю за продажною ціною продукцію А	120000		
15	Виписка з валютного рахунку у банку Поступила на валютний рахунок виручка за реалізовану іноземному покупцю за продажною ціною продукцію Б	<u>6000\$</u> 33600		
16	Виписка із розрахункового рахунку у банку Підприємством сплачена у бюджет сума податкового зобов'язання із ПДВ, відносного до реалізованої продукції А	20000		

Примітка. Базою розподілу за видами продукції нерозподілених постійних загальновиробничих витрат (операція 6) та наднормативних виробничих витрат (операція 7) використати виробничу собівартість відвантаженої покупцям готової продукції, визначену за нормативним методом.

2. Відкрити рахунки синтетичного обліку: рах.701 "Дохід від реалізації готової продукції", рах.791 "Результат основної діяльності", рах.901 "Собівартість реалізованої готової продукції", рах.93 "Витрати на збут". Записати у рахунки операції з Журналу реєстрації господарських операцій за звітний місяць (див.табл.14), підрахувати обороти за місяць та кінцеві залишки.

3. Відкрити рахунки аналітичного обліку: рах.701 А "Дохід від реалізації готової продукції А", рах.701 Б "Дохід від реалізації готової продукції Б", рах.791 А "Результат реалізації готової продукції А", рах.791 Б "Результат реалізації готової продукції Б", рах.901 А "Собівартість реалізованої готової продукції А",

рах.901 Б "Собівартість реалізованої готової продукції Б". Записати в аналітичні рахунки операції з Журналу реєстрації господарських операцій за звітний місяць (див.табл.14), підрахувати обороти за місяць та кінцеві залишки.

4. Скласти оборотні відомості за рахунками аналітичного обліку до рахунків 701, 791, 901 і звірити записи в оборотних відомостях із записами у рахунках синтетичного обліку.

Питання

1. Визначити одержаний підприємством у звітному місяці чистий дохід від реалізації продукції А і продукції Б.

2. Обчислити рівні рентабельності реалізованої у звітному місяці продукції А і продукції Б. Порівнявши величини розрахованих показників, зробити висновок щодо прибутковості для підприємства окремих видів продукції.

3. На якій стадії кругообороту господарських засобів підприємства виникають витрати пов'язані із реалізацією готової продукції (витрати на збут) та чи впливають ці витрати на рівень собівартості реалізованої готової продукції?

4. Чи співпадає подія формування у підприємстві доходу від реалізації готової продукції у системі бухгалтерського обліку із подією фактичного одержання підприємством коштів за реалізовану покупцю готову продукцію?

5. Які витрати діяльності підприємства, не пов'язані із реалізацією продукції, включаються до собівартості реалізованої продукції?

Завдання 3.1.10. Облік процесу формування фінансових результатів діяльності підприємства і розподілу прибутку

Мета: засвоїти порядок відображення у бухгалтерському обліку операцій формування фінансових результатів від звичайної діяльності підприємства та від надзвичайних подій, розподілу отриманого підприємством прибутку.

1. Відкрити рахунки бухгалтерського обліку 44 "Нерозподілені прибутки (непокриті збитки)", 441 "Прибуток нерозподілений", 443 "Прибуток, використаний у звітному періоді" і відобразити у них початкові залишки на підставі наведених даних:

прибуток, одержаний підприємством у минулому році і нерозподілений на початок поточного року, 160000 грн;

прибуток, одержаний підприємством у поточному році на початок звітнього місяця, 184700 грн;

прибуток, використаний підприємством у поточному році на початок звітнього місяця, 150000 грн.

2. У Журналі реєстрації господарських операцій за звітний місяць (табл.15) вказати кореспондуючі рахунки за наведеними операціями.

Таблиця 15

№ п/п	Господарські операції	Сума, грн	Кореспондуючі рахунки	
			Дебет	Кредит
1	Відображено збільшення фінансового результату від основної діяльності підприємства:			
	на суму доходу від реалізованої готової продукції	120000		
	на суму доходу від реалізації іноземної валюти	<u>18000</u>		
	<i>Всього</i>	138000		
2	Відображено збільшення результатів фінансових операцій підприємства:			
	на суму доходу від сумісної діяльності	30000		
	на суму відсотків отриманих за придбаними облігаціями	<u>5000</u>		
	<i>Всього</i>	35000		
3	Відображено збільшення результатів іншої звичайної діяльності підприємства на суму доходу від реалізації об'єкту основних засобів	14000		

Продовж. табл.15

№ п/п	Господарські операції	Сума, грн	Кореспондуючі рахунки	
			Дебет	Кредит
4	Відображено збільшення результату надзвичайних подій, на суму відшкодування витрат, яка надійшла раніше на розрахунковий рахунок підприємства від сторонньої організації, на попередження втрат від надзвичайних подій.	3000		
5	Відображено зменшення фінансового результату від основної діяльності підприємства: на суму собівартості реалізованої готової продукції на суму собівартості реалізованої іноземної валюти	64800		
		<u>17640</u>		
	<i>Всього</i>	82440		
6	Відображено зменшення результату фінансових операцій підприємства на суму витрат, пов'язаних з користуванням кредитами банку	2600		
7	Відображено зменшення результату іншої звичайної діяльності підприємства на суму остаточної вартості реалізованого об'єкту основних засобів	12700		
8	Відображено зменшення фінансових результатів підприємства на суму адміністративних витрат звітного місяця	21200		
9	Відображено зменшення фінансових результатів підприємства на суму зроблених у звітному місяці витрат на збут продукції	8400		

Продовж. табл.15

№ п/п	Господарські операції	Сума, грн	Кореспондуючі рахунки	
			Дебет	Кредит
10	Відображено зменшення фінансових результатів підприємства на суму нарахованих у звітному місяці податків на прибуток (суму визначити виходячи з величини отриманого прибутку та діючої ставки податку, %)			
11	Відображено закриття рах.79 "Фінансові результати" (суму визначити)			
12	У зв'язку зі змінами в уставі підприємства відображено внесок нерозподіленого прибутку в статутний капітал підприємства	100000		
13	Відображено нарахування дивідендів власникам підприємства у відповідності з їх долею в статутному капіталі	26800		
14	Відображено нарахування премій за випущеними підприємством облігаціями	10102		
15	По закінченню звітного року відображено закриття рах. 443 "Прибуток, використаний у звітному періоді" (суму визначити)			

3. Відкрити рахунки бухгалтерського обліку 79 "Фінансові результати", 791 "Результат основної діяльності", 792 "Результат фінансових операцій", 793 "Результат іншої звичайної діяльності", 794 "Результат надзвичайних подій" і записати у них, а також у рахунки 44, 441, 443 (п.1), суми операцій із Журналу реєстрації господарських операцій. Підрахувати за всіма рахунками обороти за місяць і обчислити кінцеві залишки.

4. Скласти оборотні відомості за субрахунками до синтетичних рахунків 44 "Нерозподілені прибутки (непокриті збитки)" і 79 "Фінансові результати". Звірити записи в оборотних відомостях за субрахунками із записами у синтетичних рахунках

44 "Нерозподілені прибутки (непокриті збитки)" і 79 "Фінансові результати".

Питання

1. На яких рахунках бухгалтерського обліку формуються складові фінансових результатів діяльності підприємства, які зменшують його прибуток?

2. На яких рахунках бухгалтерського обліку формуються складові фінансових результатів діяльності підприємства, які збільшують його прибуток?

3. Дати характеристику субрахунку 792 "Результат фінансових операцій" з точки зору економічного змісту відображених на рахунку операцій і механізму здійснених записів.

4. На які цілі може бути використаний прибуток підприємства у звітному періоді і на якому бухгалтерському рахунку узагальнюються відповідні операції?

5. За інформацією якого бухгалтерського рахунку можливо судити про ефективність діяльності підприємства?

Тема 3.2. Методичні прийоми оцінки та калькулювання у бухгалтерському обліку

Завдання 3.2.11. Види і сутність облікових оцінок, характеристика методичного прийому калькулювання і його роль у господарській діяльності підприємства

Мета: засвоїти порядок оцінки майна підприємства, уявити сутність калькулювання та його роль у господарській діяльності підприємства.

1. За формою, наведеною у табл.16, дати характеристику оцінки різних видів господарських засобів підприємства:

Таблиця 16

№ п/п	Господарські засоби	Метод оцінки	Складові оцінки
1	Нематеріальні активи		
2	Основні засоби		
3	Виробничі запаси		
4	Готова продукція		
5	Товари		

2. За формою, наведеною у табл.17, вказати об'єкти калькулювання за окремими процесами кругообороту господарських засобів підприємства.

Таблиця 17

№ п/п	Процеси кругообороту господарських засобів	Об'єкти калькулювання
1	Процес придбання виробничих запасів	
2	Процес виробництва продукції	
3	Процес реалізації готової продукції	

3. За формою, наведеною у табл.18, дати характеристику складеним на підприємствах калькуляціям собівартості готової продукції.

Таблиця 18

№ п/п	Види калькуляцій	Час складання калькуляцій	Порядок складання калькуляцій (вихідні дані)
	А. Довиробничі: 1. 2.		
	Б. Виробничі: 1. 2.		

4. За формою, наведеною у табл.19, вказати область застосування (вид виробництва, галузь) окремих методів обліку витрат на виробництво і калькулювання собівартості продукції:

Таблиця 19

№ п/п	Методи обліку витрат на виробництво і калькулювання собівартості продукції	Область застосування (вид виробництва, галузь)
1	Простий	
2	Попередільний	
3	Позамовний	
4	Коефіцієнтний	
5	Нормативний	

Питання

1. Якими нормативними документами встановлений порядок оцінки майна підприємств (нематеріальних активів, основних засобів, запасів)?

2. За якою вартістю зараховуються до балансу підприємства придбані (створені) ним нематеріальні активи?

3. У чому полягає сутність оцінки запасів, що вибувають з підприємства за методом ідентифікованої собівартості одиниці запасів?

4. Які відмінності існують між об'єктами обліку витрат на виробництво і об'єктами калькулювання собівартості продукції?

5. У чому полягає прогресивність нормативного методу обліку витрат на виробництво і калькулювання собівартості продукції?

6. Який нормативний документ визначає вимоги до складу і змісту статей калькулювання виробничої собівартості готової продукції?

РОЗДІЛ 4. МЕТОДИЧНІ ПРИЙОМИ ДОКУМЕНТАЛІСТИКИ ТА ІНВЕНТАРИЗАЦІЇ У БУХГАЛТЕРСЬКОМУ ОБЛІКУ

Тема 4.1. Сутність методичних прийомів документалістики та інвентаризації, їх застосування у системі бухгалтерського обліку

Завдання 4.1.12. Методичний прийом документування у системі бухгалтерського обліку

Мета: засвоїти основи первинного обліку господарських операцій на підприємствах та вимоги до оформлення первинних документів, уяснити ознаки класифікації документів, які застосовуються в системі бухгалтерського обліку.

1. Ознайомитися із "Положенням про документальне забезпечення записів в бухгалтерському обліку". Затверджено наказом МФУ від 24 травня 1995 р. № 88.

2. Скласти видатковий касовий ордер за наступною інформацією: на основі розпорядження директора закритого акціонерного товариства (ЗАТ) "Надбузьке" від 06.09.____р. № 74 бухгалтерія ЗАТ виписала видатковий касовий ордер № 826 від 07.09.____р., підписаний директором ЗАТ Погореловим М.М. і Головним бухгалтером Філіпченко А.Н., на видачу механіку ЗАТ Дорошу С.О. авансу на командировочні витрати у сумі 280 грн 00 к. Згідно з указаним ордером касир ЗАТ Половко Г.В. 07.09.____р. виплатила із каси механіку Дорошу С.О. 280 грн 00 к.

3. Скласти авансовий звіт про застосування коштів на відрядження за наступною інформацією: за розпорядженням директора ЗАТ "Надбузьке" Погорелова М.М. від 06.09.____р. № 74 механік ЗАТ Дорош С.О. виїхав у м. Суми строком на 5 днів (від 11.09 до 15.09.____р.);

прибувши з відрядження, Дорош С.О. подав у бухгалтерію ЗАТ авансовий звіт із підписом Головного інженера ЗАТ про виконання завдання, під час відрядження.

До авансового звіту додані виправдні документи:

а) посвідчення про відрядження Дороша С.О. з позначками: вибуття з ЗАТ "Надбузьке" 11.09.____р., прибуття до м. Суми 12.09.____р., вибуття з м. Суми 14.09.____р., прибуття до ЗАТ "Надбузьке" 15.09.____р.;

б) два автобусні квитки на проїзд за маршрутом "Надбузьке" - Миколаїв і Миколаїв - "Надбузьке" вартістю 2 грн 50 к;

в) два залізничні квитки на проїзд за маршрутом Миколаїв - Суми і Суми - Миколаїв вартістю 36 грн 50 к;

г) дві квитанції за оплату Дорошем С.О. використаних у поїзді постільних речей вартістю 4 грн 50 к;

д) рахунок за проживання у готелі м. Суми протягом трьох днів (від 12.09.____р. до 14.09.____р.) із оплатою Дорошем С.О. 48 грн 00 к.

За перевіркою авансового звіту бухгалтером Трояновською Г.А. сума добових витрат за період відрядження Дороша С.О. визначена виходячи із нормативно установлені величини за один день перебування у службовому відрядженні у межах України (суму визначити).

Перевірений авансовий звіт підписаний підзвітною особою Дорошем С.О., прийнятий головним бухгалтером ЗАТ Філіпченко

А.Н., затверджений директором ЗАТ Погореловим М.М. та зареєстрований під № 74 від 17.09._____р.

4. Скласти прибутковий касовий ордер, форма № КО-1 за наступною інформацією.

Залишок невикористаної підзвітної суми (суму визначити) Дорош С.О. 17.09._____р. здав у касу ЗАТ "Надбузьке". Підстава – повернення невикористаного авансу на витрати на відрядження.

Операцію оприбуткування грошей у касу касир ЗАТ Половко Г.В. оформила прибутковим касовим ордером № 981, підписаним Головним бухгалтером Філіпченко А.Н. Квитанція до прибуткового касового ордера № 981 видана касиром Дорошу С.О.

5. Уявити зміст операцій, відображених у Журналі реєстрації господарських операцій за звітний місяць, за отримання, зберігання та витрати первісних документів-бланків суворої звітності (Путівний лист вантажного автомобіля, типова форма № 2) та вказати кореспондуючі рахунки за наведеними господарськими операціями (табл.20).

Таблиця 20

№ п/п	Зміст господарських операцій	Сума, грн.	Кореспондуючі рахунки	
			Дебет	Кредит
1	Сплачені з розрахункового рахунку бланки путівного листа вантажного автомобіля (100 шт. х 0,60 грн)	60		
2	Відображена сума податкового кредиту з податку на додану вартість за оплаченими бланками (60 грн: 6)	10	641-1	644
3	Отримані і оприбутковані бланки путівного листа – 100 шт.	50		
4	Відображена сума податкового кредиту з податку на додану вартість за отриманими бланками	10	644	631
5	Оприбутковані бланки путівного листа на забалансовому рахунку (100 шт. х 0,60 грн)	60		
6	Списані за актом використані на виробничі цілі бланки путівного листа (50 шт. х 0,5 грн)	25		

Продовж. табл. 20

№ п/п	Зміст господарських операцій	Сума, грн	Кореспондуючі рахунки	
			Дебет	Кредит
6	Списані за актом використані на виробничі цілі бланки путівного листа (50 шт. х 0,5 грн)	25		
7	Списані видані бланки з забалансового рахунку (50 шт. х 0,6 грн)	30		

6. Класифікувати документи за нижче наведеною формою (табл.21), вказавши класифікаційний вид кожного документа за конкретною ознакою.

Таблиця 21

№ п/п	Найменування документів	Класифікаційні ознаки				
		Місце складання	Призначення	Ступінь узагальнення операцій	Спосіб використання	Вид звітності
1	Розпорядження на виконання завдання у відрядженні					
2	Видатковий касовий ордер					
3	Авансовий звіт					
4	Путівний лист вантажного автомобіля, типова форма № 2					
5	Платіжне доручення					
6	Рахунок-фактура постачальника					
7	Лімітно-заборна картка на відпустку матеріалів у виробництво					

Питання

1. Які вимоги встановлені до записів у касових і банківських документах?

2. На якій стадії документообороту здійснюється бухгалтерська перевірка документів за їх формальною і змістовою вірністю?

3. На основі якого документа можуть бути списані з підзвіту матеріально-відповідальної особи використані бланки документів суворої форми звітності?

4. На яких рахунках здійснюється облік бланків суворої звітності за вартістю придбання і за номінальною вартістю?

5. Як класифікуються документи за ознаку змісту відображених у них господарських операцій?

6. У чому полягають відмінності накопичувальних і зведених документів?

Завдання 4.1.13. Методичний прийом інвентаризації у системі бухгалтерського обліку

Мета: засвоїти роль інвентаризації у контролі за збереженням власності підприємств та в забезпеченні достовірності даних бухгалтерського обліку. Уяснити специфіку документального оформлення інвентаризації і порядок відображення результатів інвентаризації на бухгалтерських рахунках.

1. Ознайомитися з "Інструкцією про інвентаризацію основних засобів, нематеріальних активів, товарно-матеріальних цінностей, грошових коштів і документів та розрахунків". Затверджена наказом МФУ від 11.08.94 р. № 69 (зі змінами і доповненнями).

2. Ознайомитися із "Порядком визначення розміру збитків від розкрадання, недостачі, знищення (псування) матеріальних цінностей". Затверджений постановою КМУ від 22.01.96 р. № 116 (зі змінами і доповненнями).

3. На основі нижче наведеної інформації скласти "Інвентаризаційний опис товарно-матеріальних цінностей" на складі будівельних матеріалів малого підприємства "Будівельник":

Інвентаризаційна комісія малого підприємства "Будівельник", яка діє на підставі наказу директора підприємства Федченко С.А. від 15.12._____р., у складі заступника Головного бухгалтера

підприємства Оліфіренко А.І. – голова комісії, начальника будівельної ділянки Сидорчука В.Б. – член комісії, бухгалтера Трояновської Г.А. – член комісії, у присутності матеріально-відповідальної особи, завідуючого складом будівельних матеріалів Бойко В.В. у період від 9.00-16.00 20.12._____р. перевірила фактичну наявність товарно-матеріальних цінностей на складі будівельних матеріалів підприємства "Будівельник" і встановила таку їх кількість:

1. Цегла силікатна – 216 м куб.
2. Цегла червона – 126 м куб.
3. Лісоматеріал круглий – 38 м куб.
4. Фарба ПФ – 280 кг.
5. Лінолеум – 92 м кв.
6. Цемент М-500 – 4,8 т.

4. Користуючись інформацією інвентаризаційного опису і нижче наведеними даними аналітичного бухгалтерського обліку до рах.20 "Виробничі запаси" (субрахунок 205 "Будівельні матеріали"), скласти "Порівняльну відомість товарно-матеріальних цінностей" на складі будівельних матеріалів малого підприємства "Будівельник" за станом на 20.12._____р. і знайти в ній відхилення (лишки, недостачі) від даних бухгалтерського обліку у натуральному і вартісному вимірюванні.

Дані аналітичного бухгалтерського обліку до субрахунку 205 "Будівельні матеріали" на 20.12._____р.

1. Цегла силікатна, од. вим. – м куб., ціна за од. – 90 грн, кількість од. – 220.

2. Цегла червона, од. вим. – м куб., ціна за од. – 77 грн, кількість од. – 122.

3. Лісоматеріал круглий, од. вим. – м куб., ціна за од. – 180 грн, кількість од. – 38.

4. Фарба ПФ, од. вим. – кг, ціна за од. – 15 грн, кількість од. – 300.

5. Лінолеум, од. вим. – м кв., ціна за од. – 60 грн, кількість од. – 100.

6. Цемент М-500, од. вим. – т, ціна за од. – 200 грн, кількість од. – 5.

5. Скласти "Акт про результати інвентаризації" складу будівельних матеріалів малого підприємства "Будівельник" за

станом на 20.12._____р., зазначивши в ньому висновки та пропозиції інвентаризаційної комісії. Зокрема:

при регулюванні установлених інвентаризацією різниць за номенклатурними позиціями цеглу силікатну та цеглу червону, застосувати зачислення по пересортиці - покриття недостачі лишками (суму визначити);

при регулюванні недостачі за номенклатурною позицією фарбу ПФ застосувати норму природного убутку (усушки) лакофарбових матеріалів – 5 % за рік (суму визначити);

при розрахуванні величини недостачі товарно-матеріальних цінностей, яка відноситься до нарахування матеріально-відповідальної особи, керуватися діючою ставкою податку на додану вартість (суму визначити) і нормами Порядку № 116 (суму визначити).

6. Оформити підсумки інвентаризації складу будівельних матеріалів малого підприємства "Будівельник" складанням "Відомості результатів інвентаризації" складу будівельних матеріалів малого підприємства "Будівельник" на 20.12._____р. (табл.22).

Таблиця 22

	Коди синтетичних рахунків бухгалтерського обліку	Сума, установлення інвентаризацією			Від загальної суми недостач та втрат від зіпсування цінностей, грн			
		недостач	лишків	втрат від зіпсування цінностей	Зараховано з пересортиці	Списано у межах норм природного убутку	Віднесено на винуватих осіб	Списано на витрати діяльності
1	Виробничі запаси	20 (205)						

Директор

Головний бухгалтер

7. Відобразити результати інвентаризації складу будівельних матеріалів малого підприємства "Будівельник" у бухгалтерському обліку, вказавши у Журналі реєстрації господарських операцій за грудень _____ р. (табл.23) кореспондуючі рахунки за наведеними операціями.

Таблиця 23

№ п/п	Зміст господарських операцій	Сума, грн	Кореспондуючі рахунки	
			Дебет	Кредит
1	Зарахована пересортиця за номенклатурними позиціями "Цегла силікатна" та "Цегла червона"			
2	Віднесена на Бойко В.В. сума недостачі цегли силікатної, яка трапилась з його вини			
3	Віднесений на витрати діяльності звітного місяця природний убуток за номенклатурною позицією "Фарба ПФ"			
4	Віднесена на Бойко В.В. сума недостачі фарби ПФ, яка трапилась з його вини			
5	Віднесена на Бойко В.В. сума недостачі лінолеуму, яка трапилась з його вини			
6	Віднесена на Бойко В.В. сума недостачі цементу М-500, яка трапилась з його вини			
7	Віднесена на Бойко В.В. сума зобов'язання з оплати податку на додану вартість, яка нарахована за ставкою _____% від величини недостачі за обліковими цінами (суму визначити)			

Продовж. табл. 23

№ п/п	Зміст господарських операцій	Сума, грн	Кореспондуючі рахунки	
			Дебет	Кредит
8	Віднесена на Бойко В.В. різниця між оцінкою цінностей, яких не вистачає, згідно Порядку № 116 та обліковими цінами з включенням податку на додану вартість (суму визначити та зробити дві проводки)			
9	Внесена матеріально відповідальною особою Бойко В.В. у касу підприємства вартість, віднесеної йому у нарахування недостачі (суму визначити)			
10	Сплачено підприємством з розрахункового рахунку до бюджету: сума зобов'язання з податку на додану вартість (див. операцію 7) сума обов'язкового платежу згідно Порядку № 116 (див. операцію 8)			

8. На основі даних аналітичного бухгалтерського обліку (п.4) відкрити рахунки аналітичного обліку до субрахунку 205 "Будівельні матеріали", відобразити в них операції за результатами інвентаризації (п.7) і розрахувати кінцеві залишки.

Питання

1. Якими законодавчо-нормативними документами встановлені вимоги до проведення на підприємствах інвентаризацій?

2. За допомогою яких проводок дані бухгалтерського обліку до субрахунку 205 "Будівельні матеріали" приведені у відповідності із дійсною наявністю будівельних матеріалів на складі підприємства?

3. За допомогою яких записів на бухгалтерських рахунках була б відображена недостача будівельних матеріалів на складі підприємства, якщо на момент встановлення недостачі винуватець не був би з'ясований?

4. Яка бухгалтерська проводка дається на оприбуткування виявлених при інвентаризації лишків?

5. Які особливості має інвентаризація коштів підприємства, які знаходяться у рахунках?

РОЗДІЛ 5. ОБЛІКОВІ РЕГІСТРИ ТА ФОРМИ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ, ОРГАНІЗАЦІЯ ОБЛІКОВО- АНАЛІТИЧНОГО ПРОЦЕСУ НА ПІДПРИЄМСТВАХ

Тема 5.1. Облікові реєстри у системі бухгалтерського обліку

Завдання 5.1.14. Облікові реєстри журнальної форми бухгалтерського обліку

Мета: засвоїти техніку реєстрації господарських операцій при журнальній формі бухгалтерського обліку, уяснити роль облікових реєстрів у системі бухгалтерського обліку підприємств.

1. Згідно "Інструкції про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій" (затверджена наказом Міністерства фінансів України від 30.11.99 р. № 291) і "Методичних рекомендацій про застосування реєстрів бухгалтерського обліку" (затверджені наказом Міністерства фінансів України від 29.12.2000 р. № 356) на основі групових підсумкових сум звіту касира підприємства за січень _____ р. зробити записи проведених операцій у реєстрі журнальної форми бухгалтерського обліку: Журнал 1, І. З кредиту рахунка 30 "Каса" у дебет рахунків (табл.24) і Відомість 1.1 у дебет рахунка 30 "Каса" з кредиту рахунків (табл.25).

Таблиця 24

Підприємство, організація

Витяг із Журналу 1 за _____20____р.

I. З кредиту рахунка 301 "Каса в національній валюті"
в дебет рахунків

№ запису	Дата звіту касира	311	"Поточні рахунки в національній валюті"	372	"Розрахунки з підвітними особами"	661	"Розрахунки за заробітною платою"	92	"Адміністративні витрати"	685	"Розрахунки з іншими кредиторами"	та ін.	Усього
	<i>Усього</i>												
	Відмітки												

Журнал закінчено " ____ " _____20____р.

У Головній книзі оборотів відображено " ____ "

_____20____р.

Виконавець _____

(підпис)

Головний бухгалтер _____

(підпис)

Таблиця 25

Витяг із Відомості 1.1 за _____20____р.
у дебет рахунка 301 "Каса в національній валюті"
з кредиту рахунків

Сальдо на початок місяця 20 грн

№ запису	Дата звіту касира	311 "Поточні рахунки в національній валюті"	372 "Розрахунки з підзвітними особами"	631 "Розрахунки з вітчизняними поставальниками"	661 "Розрахунки за зарплатною платою"	716 "Відшкодування раніше списаних активів"	та ін.	Усього
	<i>Усього</i>							
	Відмітки							

Усього за кредитом _____ за дебетом _____

Сальдо на кінець місяця _____

Операції по касі підприємства за січень _____р.:

а) за видаток готівки:

на поштово-телеграфні та канцелярські витрати – 52 грн;

здано на розрахунковий рахунок у банку – 3050 грн;

на виплату заробітної плати робітникам підприємства – 4590 грн;

на виплату авансів підзвітним особам – 536 грн;

на виплату за рахунками із іншими кредиторами – 820 грн.

Всього: – 39048 грн;

б) за приходом готівки:

одержано за чеками із розрахункового рахунку у банку – 37900 грн;

одержано від підзвітних осіб невикористаних авансів – 47 грн;

одержано за рахунками з поставальниками – 1092 грн.

Всього: – 39039 грн.

2. Зіставити підсумки дебетових оборотів за синтетичними рахунками Відомості 1.1 із підсумками кредитових оборотів, відоб-

ражених у відповідних журналах у кореспонденції із рахунком 30 "Каса":

Журнал 1, III З кредиту рахунка 31 "Рахунки в банках" у дебет рахунків (у т. ч. з кредиту рах.311 "Поточні рахунки у національній валюті" у дебет рах. 301 "Каса у національній валюті" 37900 грн);

Журнал 3, 1.3 З кредиту рахунків 16, 34, 36, 37, 38, 51, 62, 63, 68 у дебет рахунків (у т. ч. з кредиту рах.372 "Розрахунки з підзвітними особами" у дебет рах.301 "Каса у національній валюті" 47 грн, з кредиту рах.631 "Розрахунки з вітчизняними постачальниками" у дебет рах.301 "Каса у національній валюті" 1092 грн).

3. Місячні обороти за січень_____р. із Журналу 1 і Журналу 3 відобразити у Головній книзі за рах.30 "Каса" (табл.26), підрахувати обороти за дебетом за колонкою "Разом" і обчислити сальдо на 1 лютого_____р.

Таблиця 26

Витяг із Головної книги
Рахунок 30 "Каса"
номер і назва рахунка

Міся- ці	Обороти за дебетом				Обо- ро- ти за кре- ди- том ра- зом	Залишок		Місяці
	З кре- диту рахунка №_____ за Жур- налом №_____	З креди- ту раху- нка №_____ за Жур- налом №_____	З кре- диту рахунка №_____ за Жур- налом №_____	Ра- зом		Де- бет	Кре- дит	
Сі- чень								

Головний бухгалтер _____
(підпис)

Питання

1. Як класифікуються регістри, які використовуються у бухгалтерському обліку?

2. Які облікові реєстри використовуються при журнальній формі бухгалтерського обліку і які з них вважаються основними реєстрами, в яких оформлюються бухгалтерські проводки?

3. У якому реєстрі журнальної форми бухгалтерського обліку здійснюється зведення оборотів за синтетичними рахунками?

4. Який реєстр журнальної форми бухгалтерського обліку використовується для складання балансу підприємства?

5. У чому полягає схожість форм та відмінність ознак побудови журналів і Головної книги?

6. У чому полягають особливості і прогресивність машиноорієнтованої форми бухгалтерського обліку?

7. У чому полягають особливості різних форм створення бухгалтерій підприємств ?

НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНІ МАТЕРІАЛИ

Законодавчо-нормативні документи

1. Закон України "Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні" від 16.07.99 р. № 996-XIV.

2. Порядок подання фінансової звітності. Затверджений постановою Кабінетом Міністрів України від 28.02.2000 р. № 419.

3. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 "Загальні вимоги до фінансової звітності". Затверджено наказом Міністерства фінансів України від 31 березня 1999 р. № 87.

4. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 2 "Баланс". Затверджено наказом Міністерства фінансів України від 31 березня 1999 р. № 87.

5. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 3 "Звіт про фінансові результати". Затверджено наказом Міністерства фінансів України від 31 березня 1999 р. № 87.

6. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 4 "Звіт про рух грошових коштів". Затверджено наказом Міністерства фінансів України від 31 березня 1999 р. № 87.

7. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 5 "Звіт про власний капітал". Затверджено наказом Міністерства фінансів України від 31 березня 1999 р. № 87.

8. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 6 "Виправлення помилок та зміни в фінансових звітах". Затверджено наказом Міністерства фінансів України від 28 травня 1999 р. № 137.

9. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 9 "Запаси". Затверджено наказом Міністерства фінансів України від 20 жовтня 1999 р. № 246.

10. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 15 "Доход". Затверджено наказом Міністерства фінансів України від 29 листопада 1999 р. № 290.

11. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 "Витрати". Затверджено наказом Міністерства фінансів України від 31 грудня 1990 р. № 318.

12. План рахунків бухгалтерського звіту активів, капіталу, зобов'язань та господарських операцій підприємств і організацій. Затверджений наказом Міністерства фінансів України від 30 листопада 1999 р. № 291.

13. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій. Затверджена наказом Міністерства фінансів України від 30 листопада 1999 р. № 291.

14. Інструкція по інвентаризації основних засобів, нематеріальних активів, товарно-матеріальних цінностей, грошових коштів, документів та розрахунків. Затверджена наказом Міністерства фінансів України від 11 серпня 1994 р. № 69 (зі змінами та доповненнями).

15. Положення про документальне забезпечення записів в бухгалтерському обліку. Затверджено наказом Міністерством фінансів України від 24 травня 1995 р. № 88.

16. Порядок визначення розміру збитків від розкрадання, недостачі, знищення (псування) матеріальних цінностей. Затверджений наказом кабінету Міністрів України від 22 січня 1996 р. № 116 (зі змінами та доповненнями).

17. Зміни та доповнення в деякі Положення (стандарти) бухгалтерського обліку. Затверджені наказом Міністерства фінансів України від 30 листопада 2000 р. № 304.

18. Методичні рекомендації про застосування реєстрів бухгалтерського обліку. Затверджені наказом Міністерства фінансів України від 29.12.2000 р. № 356.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

Основна література

1. *Білуха М.Т.* Теорія бухгалтерського обліку: Підручник. – К.: КДТЕУ, 2000.
2. *Бутинець Ф.Ф.* Теорія бухгалтерського обліку: Підручник. – Житомир: ЖІТІ, 2000.
3. *Голов С., Пархоменко В.* Новый план счетов: построение и применение // Бухгалтерский учет и аудит. – 2000. – № 1. – С.65–79.
4. *Кужельний М.В., Лінник В.Г.* Теорія бухгалтерського обліку: Підручник. – К.: КНЕУ, 2001.
5. *Метьюс М.Р., Перера М.Х.Б.* Теория бухгалтерского учета: Учебник. – М.: ЮНИТИ. Аудит, 1999.
6. *Радостовец В.К., Продан Л.Г.* Бухгалтерский учет в основных отраслях народного хозяйства. – М.: Финансы и статистика, 1989.

Додаткова література

1. *Кузьмінський А.М., Кузьмінський Ю.А.* Теорія бухгалтерського обліку: Підручник // Все про бухгалтерський облік. – К., 1999.
2. *Мальшев И.В.* Теория двойственности отражения хозяйственных актов в бухгалтерском учете. – М.: Статистика, 1971.
3. Міжнародні стандарти бухгалтерського обліку 1997: Пер. з англ./ Наук. ред. к.е.н. *С.Ф.Голов.* – К.: Федерація професійних бухгалтерів і аудиторів України, 1998.

ЗМІСТ

ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ	3
Розділ 1. НАУКОВІ ОСНОВИ І ЗМІСТ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ	4
Тема 1.1. Наукові основи і предмет бухгалтерського обліку	4
Тема 1.2. Функції та метод бухгалтерського обліку	7
Розділ 2. БАЛАНСОВЕ УЗАГАЛЬНЕННЯ І ДВОЇСТІ МЕТОДИЧНІ ПРИЙОМИ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ	9
Тема 2.1. Прийоми балансового узагальнення та звітного відображення об'єктів бухгалтерського обліку	9
Тема 2.2. Двоїсті методичні прийоми бухгалтерського обліку	13
Розділ 3. МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ОБЛІКУ ГОСПОДАРСЬКИХ ПРОЦЕСІВ І РОЗРАХУНКОВО-АНАЛІТИЧНІ МЕТОДИЧНІ ПРИЙОМИ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ	21
Тема 3.1. Методологічні основи бухгалтерського обліку господарських процесів	21
Тема 3.2. Методичні прийоми оцінки та калькулювання у бухгалтерському обліку	39
Розділ 4. МЕТОДИЧНІ ПРИЙОМИ ДОКУМЕНТАЛІСТИКИ ТА ІНВЕНТАРИЗАЦІЇ У БУХГАЛТЕРСЬКОМУ ОБЛІКУ	41
Тема 4.1. Сутність методичних прийомів документалістики та інвентаризації, їх застосування у системі бухгалтерського обліку	41
Розділ 5. ОБЛІКОВІ РЕГІСТРИ ТА ФОРМИ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ, ОРГАНІЗАЦІЯ ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНОГО ПРОЦЕСУ НА ПІДПРИЄМСТВАХ	50
Тема 5.1. Облікові реєстри у системі бухгалтерського обліку	50
НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНІ МАТЕРІАЛИ	54
СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ	56

ПАНТЕЛЄЄВ Володимир Дмитрович

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

для практичних занять з дисципліни
"Теорія бухгалтерського обліку"

Редактор Т.М.Коробанова
Комп'ютерна правка і верстка О.С.Нойнець, Т.В.Митрохіна
Коректор Н.О.Шайкіна

Підписано до друку 19.03.02. Формат 60×84/16. Папір офсетний. Ум.друк. арк. 3,31.
Обл.-вид. арк. 3,56. Тираж 200 прим. Вид. № 10. Зам. № 302. Ціна договірна.

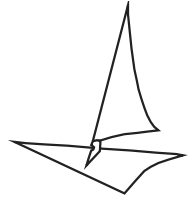
Видавництво УДМТУ. 54002, м. Миколаїв, вул. Скороходова, 5

ДЛЯ ЗАДАНИЙ

ВИДАВНИЦТВО УКРАЇНСЬКОГО ДЕРЖАВНОГО МОРСЬКОГО ТЕХНІЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ

Шановні панове!

Запрошуємо вас ознайомитись з можливостями книжкового видавництва, висококваліфіковані спеціалісти якого дозволяють оперативно і якісно виконати замовлення будь-якого рівня складності.

Наш головний принцип – задовольнити потреби замовника у повному комплексі поліграфічних послуг, починаючи з розробки та підготовки оригінал-макету, що виконується на базі ІВМ РС, і закінчуючи друком на офсетних машинах.

Крім цього, ми маємо повний комплекс післядрукарського обладнання, що дає можливість виконувати:

- ✓ листопідбір;
- ✓ брошурування на скобу, клей;
- ✓ порізка на гільйотинах;
- ✓ ламінування.

Видавництво також оснащено сучасним цифровим дублюатором фірми "Duplo" формату А3, що дає можливість тиражувати зі швидкістю до 130 копій за хвилину.

Для постійних клієнтів – гнучка система знижок.

Отже, якщо вам потрібно надрукувати **підручники, книги, брошури, журнали, каталоги, рекламні листівки, прайс-листи, бланки, візитні картки**, – ми до ваших послуг.

© Український державний морський технічний університет

✉ Україна, 54002, м.Миколаїв, вул.Скороходова, 5,
видавництво УДМТУ

☎ 8(0512) 37-33-42; 39-81-46, 39-73-39, fax 8(0512) 39-73-26;

E-mail: publishing@usmtu.edu.ua